

Mezinárodní situace na počátku 20. století

- nejvyspělejší zemí světa byly USA
- nejvyspělejšími evropskými zeměmi byla Francie a Velká Británie, vlastnily koloniální panství a chtěly ho rozšířit
- Německo a Rakousko-Uhersko byly země, které neměly velké koloniální panství
- nejvyspělejší zemí na východě bylo Japonsko, jeho průmysl byl závislý na dovozu nerostných surovin, chce je získat výbojnými válkami – Mandžusko, Rusko)

Pacifismus (lat. pax = mír)

Je snaha o zachování míru, zejména II. internacionála (Paříž 1889) a sociálně demokratické strany v ní zastoupené se snažily zabránit válečnému konfliktu.

Lokální (místní) konflikty

Rusko-japonská válka (1904 – 1905)

Obě země se střetly o území bohaté na nerostné suroviny, Japonsko zvítězilo.

Balkánské války

Státy na Balkánském poloostrově (Bulharsko, Řecko, Srbsko, Černá Hora) bojovaly proti Turecku a vzájemně mezi sebou o samostatnost a nová území.

1. světová válka (1914 – 1918)

Byla střetnutím nejvyspělejších mocností světa, které byly členy dvou vojenských bloků.

Trojspolku

1879 Dvojspolek (Rakousko-Uhersko, Německo)

1882 se přidala Itálie

Dohoda (Francie, Velká Británie, Rusko)

Příčina:

Rozpory mezi silnými evropskými státy, které toužily po světovládě.

Záminka

Atentát na následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d' Este a jeho manželku Žofii v Sarajevu v Bosně (28. června 1914).

Sarajevský atentát

Spáchal člen srbské tajné anarchistické skupiny Černá ruka Gavrilo Princip. Za svůj čin byl odsouzen k 20 letům vězení v terezínské věznici, kde zemřel na tuberkulózu.

28. června 1914 Rakousko – Uhersko vyhlásilo Srbsku válku.

Fronty 1. světové války

Srbská fronta

28.června 1914 Rakousko – Uhersko zaútočilo na Srbsko. Obvinilo Srbsko z přechovávání atentátníků. Rakousko – uherská armáda, v níž bojovali čeští i slovenští vojáci, porazila Srbsko s pomocí Bulharska.

Italská fronta

Roku 1915 vstoupila do války na straně Dohody i Itálie. Tím se otevřela nová jižní fronta. Rakousko –Uhersko se za přispění německých jednotek bránilo italským útokům dost úspěšně s výjimkou posledního období války.

Východní fronta

Na východní frontě se střetlo Rusko s Německem a Rakousko-Uherskem.

Ruská armáda nebyla dobře vyzbrojena. Tento nedostatek však nahrazovala vysokým počtem vojáků. Němci byli poraženi, Rakušané zatlačeni až ke Krakovu.

Brzy došlo k obratu a ustupovat museli Rusové. V roce 1917 se v důsledku Říjnové revoluce ruská obrana zhroutila.

Západní fronta

Nejtěžší bitvy byly svedeny na řece Marně, Sommě a o pevnost Verdun.

U města Ypres použila německá vojska poprvé otravný plyn.

Zbraně 1. světové války

letadla (Dohoda i Trojspolek)

tanky (Anglie)

ponorky (Německo)

chemické zbraně (Německo)

Vojenské vzpoury

Na základě dekretu o míru rostla mezi vojáky rakousko-uherské armády nechuť nadále bojovat. Šířily se vzpoury vojáků

Rumburk (květen 1918)

Vůdcové popraveni, účastníci vzpoury posláni na frontu.

Boka Kotorská (vzpoua námořníků)

Kragujevac

Ukončení války

11.11. 1918 Německo a Rakousko-Uhersko podepsalo kapitulaci a tím skončila 1. světová válka.

Ruské revoluce

1. světová válka 1914 – 1918

Porážka Ruska způsobila hospodářský rozvrat a vyvolala stávky dělníků v průmyslových oblastech a nespokojenost rolníků na venkově.

Car vojensky zakročil proti demonstrujícím dělníkům.

Leden 1905 – v Petrohradě stávkovali dělníci vedeni knězem Gaponem, car Mikuláš I. zareagoval zvýšením útlaku, nechal střílet do dělníků, 1 000 mrtvých (krvavá neděle).

Tento necitlivý zásah vyvolal další nepokoje po celé zemi (hlavně Polsko a Lotyšsko) a vzpouru vojáků na křižníku Potěmkin.

I když byl car donucen k drobným ústupkům, revoluce v Rusku skončila.

Zájmy dělníků hájili sociální demokraté a vůdcem většiny, tzv. bolševiků, byl Vladimír Iljič Uljanov (Lenin), který vedl dělníky do boje proti carismu.

Únor 1917 – svržen ruský car a vlády se ujala prozatímní vláda vedená knížetem Lvovem.

Prozatímní vláda se dělila o moc se sověty (rady), výbory složené z dělníků, rolníků a vojáků.

7. listopadu (25. října) 1917

Zaútočily vojenské oddíly na Zimní palác, sídlo prozatímní vlády. Zimní palác byl dobyt, prozatímní vláda odstoupila a vlády se definitivně ujaly sověty jako zástupci lidu.

Dekrety sovětské vlády

Dekret o půdě

Všechna statkářská a církevní půda byla rozdělena mezi rolníky, kteří na ní pracovali sami nebo s členy své rodiny.

Dekret o míru

2. března 1918 v Brestu Litevském uzavřelo Rusko s Německem a Rakousko –Uherskem mír a přestalo se účastnit bojů 1. světové války.

Vláda sovětů vyzvala všechny válčící země, aby co nejrychleji ukončily boje na frontách 1. světové války.

Pařížská mírová konference

(1918 – 1920)

Kdy: 18. ledna 1918 – 28. června 1920

Kde: zrcadlová síň versailleského paláce nedaleko
Paříže

Cíl: podepsat mírové smlouvy mezi vítěznými
mocnostmi a poraženými státy

Zaručovala nadvládu dohodových mocností v Evropě:

1. Německo ztratilo kolonie a muselo postoupit území na V Polsku a na Z Francii.
2. Německo muselo omezit armádu a válečný průmysl a zaplatit velkou část válečných škod, tzv. reparace.
3. Na západě mezi Francií a Německem bylo v Porýní vytvořeno zvláštní ochranné, tzv. demilitarizované pásmo.
4. Po rozpadu R-U reparace převzaly nástupnické státy, Maďarsko a Rakousko.
5. Nejsilnějším státem Evropy se stala Francie, nejmocnějším státem na světě USA.

Versailleský systém

Byl systém smluv, které právně zajišťovaly nové uspořádání světa po 1. světové válce, potvrzoval změny, kterými prošla střední a východní Evropa.

Společnost národů (1920)

Byla světová organizace, která vznikla z podnětu amerického prezidenta Wilsona.

Sídlo: švýcarská Ženeva

Cíl: dohlížet na světový mír, jakékoli konflikty mezi státy řešit jednáním